CÂBİR BİN ABDULLAH (radıyallahü anh)

Ensâr-ı kiramın büyüklerinden. Babası da müslüman olup künyesi Ebû Abdullah veya Ebû Abdurrahmân'dır. Annesinin ismi Nesibe'dir. (m. 601) yılında Medine'de doğmuş olup, 77 (m. 694) yılında 95 yaşında Medine'de vefât etmiştir. Cenâze namazını Medine Vâlisi bulunan Hazreti Osman'ın oğlu Ebân kıldırmıştır.

Bizzat Resûlullah'dan (aleyhisselâm) ilim öğrenmiş sonra Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Ebû Ubeyde, Talha, Muaz bin Cebel, Ammar'dan (r.anhüm) öğrenmeye devam etmiştir. Sonra ilim neşretmeye başlamıştır. Mekke, Yemen, Kûfe, Basra, Mısır'dan onun derslerini dinlemeğe gelenlerde bulunurdu. Bunlar hadîs, tefsîr, fıkıh ilimlerini tahsil ederlerdi. Bütün ömrünü Resûlullahın (aleyhisselâm) hadîs-i şeriflerini

neşr etmeğe vakfetmiş, çok hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden, Atâ bin Ebî Rebah, Mücâhid bin Cebr, Ebû Süfyân, Talha bin Nafi, Sa'îd bin Müseyyeb, Vehb bin Keysan, Şa'bî, Ka'b bin Mâlik gibi tabiînin büyükleri rivâyette bulunmuşlardır. Toplam 1540 hadîs-i şerîf bildirmişdir. Bunlardan 210 hadîs-i şerîf, Sahih-i Buhârî ve Sahih-i Müslim'de mevcûttur. Bunların 68'i her ikisinde 26'sı yalnız Buhârî'de, 126'sı da yalnız Müslim'de yer almaktadır. Rivâyetleri son derece sağlam ve ihtiyâtlıdır. Tabiînin her tabakası onun ilminden istifâde etmiştir.

Câbir bin Abdullah hazretleri sahabenin en büyük fıkıh âlimlerinden idi. Daha Resûlullah'ın sağlığında sorulan suallere cevap verir, müftîlik yapardı. Bu onun fıkıh ilmindeki yüksekliğine en büyük delîldir.

Câbir hazretleri tefsîr ilminde de Eshâb-ı kiramın ileri gelenlerinden idi. Âyetlerin nüzûl (iniş) sebeblerini bilmek ve belagatı husûsunda Eshâb-ı kiramın ileri gelenlerinden idi.

Tefsîrine örnek:

"Tezekkî eden muhakkak kurtulmuştur" âyet-i kerîmesindeki Tezekkî'yi şöyle tefsîr etmiştir: "Allahü teâlâ'dan başka ilah olmadığına, benzeri, eşi, ortağı olmadığına, Hazret-i Muhammed'in hak peygamber olduğuna, şehâdet etmektir."

Câbir bin Abdullah'ın, babası Abdullah bin Amr, ikinci Akabe bîatında İslâmiyeti kabûl etmiş ve Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) tarafından Benî Hasan'a nakîb olarak ta'yin edilmişti. Bu sıralarda Câbir (radıyallahü anh) genç bir delikanlı idi. Yedi kızkardeşi olup, erkek kardeşi yoktu. Ümmü Ma'bed, kızkardeşlerinin en üstünü idi.

Câbir bin Abdullah'ın (radıyallahü anh) babası, Uhud gazâsında şehîd olunca, Amr bin Hasanoğullarının reîsi olmuştu. Kendilerine mahsûs Aynü'l Erzak taraflarında bir çeşmeleri vardı. O devirlerde çeşme veya kuyusu olanlar, diğer halkı bundan para ile istifâde ettirirlerdi. Bu çeşme Hazreti Muâviye zamanında Medine Vâlisi Mervan bin Hakem tarafından istimlâk edilerek halkın istifâdesine sunuldu.

Câbir bin Abdullah (radıyallahü anh) Bedir ve Uhud gazâlarına iştirâk ettiği rivâyeti varsa da doğru olanı iştirâk etmediğidir. Çünkü, yedi kız kardeşine bakacak kimseleri de yoktu. Babası, kızlarının, kimsesiz kalmaması için oğlunu harbe iştirâkten men ederek; "Oğlum, şu kızların kimsesiz kalmalarını düşünmesem, senin gözümün önünde şehîd olmanı isterdim" demiştir. Babasının şehîd olmasını şöyle anlatır:

"Babam, Uhud'da şehîd olmuştu. Kızkardeşim bana bir deve vererek; "Git, babamızı bu devenin üzerinde taşı. O'nu Selemeoğullarının kabristanına göm" dedi. Ben de deveyi alarak harb meydanına gittim. Yanımda birkaç kişi daha vardı. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm), babamı, harb yerinden alarak aile kabristanına götürmek istediğimi anladılar. O sıralarda Resûl-i ekrem Uhud'da bulunuyorlardı. Beni huzûrlarına çağırdılar ve; "Nefsim yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki; Abdullah da arkadaşları, ile gömülecektir." Resûl-i ekremin (aleyhisselâm) bu sözü üzerine ben de babamı taşımaktan vazgeçtim. Onu Uhud şehîdleri ile birlikte gömdüm."

Câbir bin Abdullah'ın (radıyallahü anh) babası şehîd olduğu zaman bir hayli borcu vardı. Bu borçların mühim kısmı, etrâfta oturan Yahudilere idi. Babasının şehâdetinden sonra, alacaklılar, Câbir bin Abdullah'ı sıkıştırarak alacaklarını istemişlerdi. Fakat Câbir bin Abdullah'ın elindeki malları borcunu ödeyecek miktarda değildi. Küçük bir hurma bahçesinden başka bir şeyinin olmadığını, borcunun bir kısmını gelecek seneye tehirini istedi. Çok zor durumda kalan Câbir bin Abdullah, halini insanların en merhametlisi olan Peygamberimize (aleyhisselâm) arz etti. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) hurmaları toplamasını ve kendilerine haber vermelerini buyurdular.

Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) Câbir bin Abdullah'ın evine gittiklerinde, "Alacaklıları çağırın" diye buyurdular. Alacaklılar geldi: Hepsine haklarını verdikten sonra bir miktar hurma yine Câbir bin Abdullah'a (radıyallahü anh) kaldı. Peygamberimiz mucizeyi Eshâb-ı kirama anlatmasını Câbir bin Abdullah'a (radıyallahü anh) emir buyurdu.

Hendek gazâsında, Resûl-i ekrem efendimizin maiyetinde bulunan Câbir bin Abdullah (radıyallahü anh) o günleri şöyle anlatır: "Hendek muharebesinde Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) ile Eshâbı üç gün ağızlarına bir lokma koymamışlardı. Bu sırada Resûl-i Ekrem'e dikkat etti. Mübârek karınlarına taş bağlamışlardı. Hendek kazmakla meşgûl olan Eshâb, bir taş parçasını kıramadıklarını Peygamber efendimize haber verdiler.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) onlara: "Siz bu kaya parçasının üstüne biraz su serpiniz" buyurmuştu. Sonra külünkü almış ve kayaya üç defa vurmuşlar her vuruşlarında

kuvvetli bir ateş çıkmış, Yemen, İstanbul, Faris illeri görünmüştü. Bunun hikmeti sorulduğu zaman Peygamberimiz "Buraların müslümanlar tarafından feth edileceğini"buyurmuşdu.

İşte bu sıkıntılı ve ızdıraplı günlerden birinde, Hazreti Câbir'in evinde bir miktar arpa ile bir oğlak vardı. Hanımıyla konuşarak; onları Resûl aleyhisselâm ve beraberindeki birkaç Eshâba ikram etmeye karar verdiler. Zaten fazla kimseye yetecek kadar değildi. Câbir (radıyallahü anh), Resûl aleyhisselâma gelerek, "Biraz, yemeğim var, siz ve bir kaç kişi buyurun" dedi. Resûl aleyhisselâm, "Peki, hanımına söyle, ben gelinceye kadar yemeği ocaktan indirmesin, arpa ekmeğini de tandırdan çıkarmasın" buyurdu. Hazreti Câbir hendek mahallinden ayrılıp evine döndü. Biraz sonra Peygamberimiz (aleyhisselâm), bütün hendek ahalisini Câbir'in (radıyallahü anh) dâvetine çağırmışlardı. Yüzlerce sahâbî bu davete icabet ederek O'nun evine geldiler. Câbir (radıyallahü anh) gelenleri görüp, bir yemeğe, bir gelenlere bakarak, mahcubiyetinden ne yapacağını şaşırmıştı. Sonra Resûlullah geldi ve yemeği ortaya koymalarını emretti. Yemeği dağıtmaya başladılar. Gelenlerin hepsi yediği halde yemek yine bitmemişti.

Câbir'in (radıyallahü anh) babası Uhud da şehîd oldu. Kardeşleri kimsesiz kaldı. Bunun üzerine dul bir kadın olan Süheyl binti Mes'ûd ile evlendi. Yedi kız kardeşine bakabilmek için böyle dul birini tercih etmişti. Resûlullah (aleyhisselâm) bunu duyunca "İsâbet ettin" buyurmuştur.

Hazreti Câbir yakışıklı, sevimli, güzel ahlâklı, sünnet-i seniyyeye uymakta çok gayretli; merhametli, nazik, gönül alıcı muhterem birisiydi. Hazreti Câbir'in evi Mescid-i Nebî'den bir mil (2 kilometre) uzak olmasına rağmen her namazı Peygamber efendimizle, Mescid-i Nebî'ye gelerek kılar idi. Hakkı söylemede, adâletten ayrılmaz, emr-i ma'rûf ve nehy-i münkeri bildirmede çok gayret gösterirdi. Resûl-i ekrem'in (aleyhisselâm) nasıl namaz kıldığını görmek isteyen ona gelir, Câbir (radıyallahü anh) da onlara tarif ederdi.

Buyurdular ki: Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) Mekke'de on sene kalarak herkesin toplandığı Ukdağ ve Mecenne gibi panayırlarda ve Mina dağına çıkarak halka hitaben: "Rabbimin, risâletini tebliğ için bana kim yardım ederse, cenneti kazanır." derdi. Fakat, Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi kâfirler "Bizi bunun için mi çağırdın; sakın inanmayın der" insanları aldatırlardı. Nihâyet biz Yesrib'den gelerek Resûl-i Ekrem'i (aleyhisselâm) bulup, O'na inanmış olarak yardım ederdik. Gelen müslümanlara Resûl-i ekrem, Kur'ân-ı kerîm okurdu. Onlar da döndüklerinde ailelerine İslâmiyeti tebliğ eder, onların imân ile şereflenmelerini sağlarlardı.

Gönülleri îmân ile dolu olan, Peygamberimizi her şeyden çok seven müslümanlar toplanarak: "Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) müşrikler tarafından hakaret, eziyet edilmesine ne zamana kadar müsaade edeceğiz?" dediler. Bunun üzerine içimizden 70 kişi hac mevsiminde Medine'den hareket ederek Resûl-i ekrem'i bulduk. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) ile Akabede mülakat etmek üzere anlaştık. Birer, ikişer o mevkide toplandık. Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) "Size bîat edeceğiz" dedik. Resûl-i ekrem (aleyhisselâm) "Bana iyi ve fenâ zamanlarda itaat etmek, darlık ve bolluk zamanında infak etmek, emr-i bil Ma'rûf ve nehy-i anil münkere riâyet etmek, her sözü Allahü teâlâ için söyleyerek, bu yolda birşeyden korkmamak bana yardım etmek, canlarınızı, mallarınızı, çocuklarınızı her neden koruyorsanız beni de öyle korumak üzere bîat ediniz, mükâfatınız Cennettir"buyurdu. Resûlullah (aleyhisselâm) sözlerini bitirdikten sonra kalkıp ona bîat ettik.

Bizzat Peygamber efendimizden işiterek rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden bazıları şunlardır:

"Resûlullah (aleyhisselâm) birinin evi önünde nehir olsa, her gün beş kere bu nehirde yıkansa üzerinde kir kalır mı?" diye sordu. Eshâb-ı kiram "Hayır Yâ Resûlallah" dedi.
Resûlullah "İşte, beş vakit namazı kılanların da böyle küçük günahları affolur."

"Tabakları parmakla, parmağı ağızla siliniz."

"Allahü teâlâ benim ümmetime, Ramazan-ı şerîfde beş şey ihsân eder ki, bunları hiçbir Peygambere vermemiştir:

1. Ramazanın birinci gecesi, Allahü teâlâ mü'minlere rahmet eder. Rahmetle bakdığı kuluna hiç azâb etmez.

2 İftar zamanında, oruçlunun ağız kokusu, Allahü teâlâya, her kokudan daha güzel gelir.

3 Melekler, Ramazanın her gece ve gündüzünde, oruç tutanların afv olması için duâ eder.

4 Allahü teâlâ, oruç tutanlara, âhırette vermek için, Ramazan-ı şerîfde Cennetde yer tayin eder.

5 Ramazan-ı şerîfin son günü, oruç tutan mü'minlerin hepsini afv eder" buyurdu.

Medine’de mescidde dikili bir odun vardı. Peygamber efendimiz hutbe okurken, bu direğe dayanırdı. Minber yapılınca, direğin yanına gitmedi. Odundan ağlama seslerini, bütün cemaat işittiler. Peygamberimiz minberden inip direğe sarıldı. Ağlama sesi kesildi. “Eğer sarılmasaydım benim ayrılığımdan kıyâmete kadar ağlayacaktı.” buyurdu.

“Paranız ile, önce kendi ihtiyâçlarınızı alın, artarsa çoluk çocuğunuzun ihtiyâçlarına sarf edin. Bundan da artarsa, akrabanıza yardım edin.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-3, sh. 574

2) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 37

3) Umdet-ül-kâri cild-1, sh. 7

4) El-İstiâb cild-1, sh. 221

5) El-İsâbe cild-1, sh. 213

6) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-3, sh. 292

7) Herkese Lâzım Olan Îmân sh. 306

8) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 392, 179, 273, 337, 456, 485, 484, 586